

[Avaleht](#) > 2. Minu õigused uurimise ajal ja enne asja kohtusse saatmist

2. Minu õigused uurimise ajal ja enne asja kohtusse saatmist

Mis on uurimise ja eeluurimise eesmärk?

Neid on vaja õigusrikkumise kohta tõendite kogumiseks ja nende tõendite kontrollimiseks, mis võivad kahtlustatava süüst vabastada või näidata, et õigusrikkumist ei ole toime pandud.

Millised on uurimise ja eeluurimise etapid? Kes toimetab iga etappi?

Politsei uurib õigusrikkumisi ja õigusrikkujaid ning kogub tõendeid.

Kui politsei kahtlustab õigusrikkumise toimepanemist, teavitab ta sellest kuninglikku prokurööri, kes otsustab:

- toimiku edasiste toiminguteta lõpetada või
- jätkata uurimisega ise (esialgne analüüs) või
- määrata eeluurimiskohtuniku, kellel palub uurida konkreetset asjaolu, kuid mitte ühte konkreetset isikut (eeluurimine).

Kuningliku prokurööri volitused on väiksema ulatusega kui eeluurimiskohtunikul. Eeluurimiskohtunik või kuninglik prokurör juhib uurimist ja annab politseile korraldusi täita teatavaid uurimistoiminguid (ülekuulamine, läbiotsimised, DNA-proovide võtmine jne).

Pärast eeluurimise lõppu on kaks võimalust

Toimik edastatakse teavitamise eesmärgil kuninglikule prokurörile, kes võib:

- sulgeda toimiku ilma edasiste toiminguteta;
- teha ettepaneku kohtuväliseks lahendiks: prokurör loobub süüdistusest (kriminaalkohtu menetlust ei toimu), kui makstakse teatud summa (tavapärase menetlus liikluseeskirjade rikkumise korral);
- teha väiksemate õigusrikkumiste korral ettepaneku lepitusmenetluseks: kohtumenetlust ei toimu, kuid õigusrikkumise toimepanija peab kannatanule hüvitist maksma ja vajaduse korral minema ravile või koolitusele;
- viia kahtlustatava otse kohtusse kohtuniku ette, kes kuulab ära süüasja asjaolud;
- esitada süüdistatavale kutse ilmuda süüasja arutava kohtu ette: kutse saadetakse süüdistatavale ajal, mil ta on eelvangistuses (maksimaalselt 24 tunniks) või astub kuningliku prokurööri ette, et menetlust kiirendada.

Teise võimalusena esitatakse toimik süüdistuse esitamiseks prokuratuurile, kus tehakse lõplikud avaldused.

Seejärel on süüdistataval võimalik toimikut lugeda. Ta kutsutakse kohtunike kolleegiumi ette, mis pärast tutvumist eeluurimiskohtuniku saadetud uurimisaruandega, tsiviilpoolte (kannatanute) seisukohtadega, prokurööri taotlusega alustada menetlust ja kaitse vastustega võib:

- kas saata toimiku tagasi eeluurimiskohtunikule täiendava uurimise teostamiseks;
- või kui eeluurimine on lõpetatud:
- lükata kohtuotsuse tegemine edasi, kui avalik kohtuistung võib kahjustada süüdistatavat;
- teha otsuse sotsiaalkaitseasutuse siseselt, kui õigusrikkumise toime pannud isiku vaimne tasakaal oli tugevalt häiritud, mistõttu ei suutnud ta oma tegusid kontrollida sündmuste toimumise ajal, ja kui ta on endiselt sellises seisundis;
- saata toimik arutamiseks asjaomasesse kohtusse (politseikohus või kriminaalkohus); kui kohus leiab, et asjaolud kuuluvad vandekohtu pädevusse, annab ta välja korralduse saata dokumendid kuninglikule peaprokurörile, kuna süüasju saab vandekohtusse saata vaid süüdistuskolleegium.

Süüdistatava edasikaebamisõigust, mis on seotud vaid teatavate menetluslike küsimustega, saab kasutada süüdistuskolleegiumi ees.

Eeluurimise ajal võib eeluurimiskohtunik välja anda vahistamismääruse teatavatel tingimustel:

- kui eksisteerivad tõsised viited süüle;
- asjaolud, mille eest saab määrata vähemalt üheaastase vangistuse;
- vältimatu vajadus avaliku julgeoleku huvides.

Kui kohaldatav maksimaalne karistus ei ületa 15 aastat vangistust, võib määruse välja anda vaid siis, kui on tõsised põhjused karta, et süüdistatav põgeneb, sooritab uue õigusrikkumise või hoiab õigusemõistmisest kõrvale või et tõendid hävivad või tehakse kuritahtlik kokkulepe kolmandate isikutega.

Süüdistatav ilmub kohtunike kolleegiumi ette viie päeva jooksul pärast määruse väljastamist, seejärel igal kuul kuni eeluurimise lõpetamiseni (igal kolmandal kuul, kui kuritegu on seaduse alusel taandatud väärteoks).

Minu õigused uurimise ja eeluurimise ajal

- [Vahistamine ja ülekuulamine politseis \(1\)](#)
- [Esialgse analüüsi toimik \(2\)](#)
- [Eeluurimistoimik \(3\)](#)
- [Erijuhtum: eelvangistus \(4\)](#)
- [Eeluurimise lõpetamine \(5\)](#)

Vahistamine ja ülekuulamine politseis (1)

Millistel tingimustel ja kui kaua võib politsei mind kinni pidada?

Teid võidakse kinni pidada kuriteo või õigusrikkumise toimepanemiselt või kohe pärast seda või kuningliku prokuröri või eeluurimiskohtuniku taotlusel, kui on tõsised viited süüle. Politsei ei tohi teid kinni pidada kauem kui 24 tundi.

Kas mind võidakse läbi otsida?

Jah, teie vahistamise ajal või kui on alust arvata, et teil on kaasas relv või ohtlik ese või kui esineb oht avalikule korrale.

Kas politsei võib siseneda minu koju?

Jah, juhul kui õigusrikkumine avastatakse toimepanemise ajal või vahetult pärast seda või teie nõusolekul.

Kas minu töökoht või auto võidakse läbi otsida?

Jah, samamoodi nagu teie kodu. Siiski on teatavad kohad puutumatud ja teised on erikaitse all: nende läbiotsimisel kohaldatakse erimenetlust (diplomaadi, parlamendiliikme töökoht, ametisaladusi hoidvate isikute töökohad jne).

Teie auto võidakse läbi otsida, kui on põhjus uskuda, et seda kasutati õigusrikkumise toimepanemiseks, tagaotsitavate isikute, süüstavate dokumentide või tõendite või avalikule korrale ohtlike esemete transportimiseks.

Kas ma võin võtta ühendust oma pere, sõbra, arsti või saatkonna esindajaga?

Arst vaatab teid läbi, kui politsei peab seda vajalikuks või kui selleks tehakse taotlus. Selles etapis otsustab politsei, kas teil lubatakse telefoni kasutada või mitte. Kui te olete alaealine, on politseil kohustus teavitada võimalikult kiiresti teie vanemaid, teie eestkostjat või isikut, kes teie eest hoolitseb, tehes seda kirjalikult või suuliselt.

Millised on minu õigused ülekuulamise ajal politseis?

Teil on õigus vaikida ja mitte teha end süüstavaid avaldusi, st mitte teha koostööd tõendite kogumisel teie vastu.

Ülekuulamise alguses teid teavitatakse, et:

- te võite paluda, et kõik teile esitatud küsimused ja teie vastused dokumenteeritakse täpselt vastavalt öeldule;
- te võite paluda konkreetse toimingu tegemist või ülekuulamise läbiviimist;
- teie avaldusi võib kasutada kohtus tõendina.

Te võite kasutada teie valduses olevaid dokumente, tingimusel et see ei tekita ülekuulamisel viivitusi. Te võite ülekuulamise ajal või pärast seda paluda, et need dokumendid lisatakse kohtuistungi protokollile või kohtutoimikule.

Ülekuulamise lõpus antakse teile protokoll ülelugemiseks, välja arvatud siis, kui palute selle endale ette lugeda. Teilt küsitakse, kas teie ütlusi tuleb parandada või kas on midagi vaja lisada.

Kui te soovite rääkida mingis muus keeles kui seda on menetluse keel, kasutatakse vandetõlgi abi, teie ütlused pannakse kirja teie keeles või palutakse teil oma ütlused ise kirja panna. Kui ülekuulamine toimub tõlgi abiga, märgitakse üles tema nimi ja pädevus.

Teid teavitatakse sellest, et ülekuulamisprotokolli koopiat on teil võimalik saada tasuta.

Kas soovitakse saada teavet karistusregistris minu kohta sisalduva teabe kohta?

Politseiteenistustel on juurdepääs keskregistrile.

Kas minu advokaat võib mind abistada?

Teie advokaat ei või teid abistada ühegi ülekuulamise ajal ja ei tohi teiega kohtuda 24-tunnise kinnipidamise jooksul.

Esialgse analüüsi toimik (2)

Uurimist toimetab kuninglik prokurör. Esialgse analüüsi etapp on inkvisitsiooniline: kinnine, kirjalik ja *ex parte*.

Mida võib kuninglik prokurör teha esialgse analüüsi etapis?

Välja arvatud õiguslike erandite korral, ei tohi esialgse analüüsi meetmed sisaldada mingit sundi ega piirata isiku õigusi ja vabadust. Vara võib arestida teatavatel tingimustel.

Kuninglik prokurör võib muu hulgas:

- minna sündmuskohale;
- kuulata üle kahtlustatavaid või tunnistajaid või lasta seda teha politseil;
- lasta isikuid vahistada 24 tunniks (välja arvatud juhul, kui õigusrikkumine avastati selle toimepanemise ajal või kohe pärast seda);
- lasta kahtlustatava nõusolekul teha DNA-analüüsi;
- pidada kinni ja arestida posti (kuid seda mitte avada);
- teatavatel tingimustel saada pangateavet;
- korraldada läbiotsimisi, kui õigusrikkumine avastati selle toimepanemise ajal või vahetult pärast seda, või valdusi tegelikult kasutava isiku nõusolekul;
- kohaldada läbiotsimisel erimeetmeid, mis võivad olla väga sekkuvad.

Mida ma saan teha, kui esialgse analüüsi meede piirab minu õigusi?

Te võite taotleda selle tühistamist, esitades taotluse koos põhjendustega ehk õiguskaitsevahendite kohaldamise taotluse, näiteks kui teie vara arestiti tõendina. Kuninglik prokurör peab oma otsuse tegema 15 päeva jooksul. Vastuse puudumise või taotluse rahuldamata jätmise korral võite esitada apellatsiooni süüdistuskolleegiumile.

Samuti võite sel juhul paluda, et kuninglik prokurör annaks arestimise ja konfiskeerimise eest vastutavale kesksel asutusele volitused vara müüa või tagastada see tagatise vastu.

Kas mul on juurdepääs toimikule?

Erinevalt eeluurimissüsteemist ei ole kindlaid eeskirju toimiku osalise või täieliku edastamise kohta asjaomastele pooltele esialgse analüüsi etapis. Te võite taotleda juurdepääsu toimikule kuninglikult prokurörit, kellel on kaalutusõigus selle lubamiseks või sellest keeldumiseks.

Kas ma saan mõjutada toimiku lõpptulemust?

Ei. Kuninglik prokurör teeb ainuisikuliselt otsuse järgneva suhtes: toimiku sulgemine ilma edasiste toiminguteta, eeluurimiskohtuniku määramine, teile kutse esitamine ilmuda süüasja sisuliselt arutava kohtu ette või alternatiivsete võimaluste pakkumine süüdistuse osas kokkuleppe sõlmimiseks (kokkulepe või lepitus: kohtulikku arutamist ei toimu sel juhul, kui maksate rahatrahvi või nõustute lepituse ajal kindlaksmääratud tingimustega).

Eeluurimistoimik (3)

Eeluurimine toimub kuningliku prokuröri määratud eeluurimiskohtuniku juhtimisel ja volitusel või õigusrikkumise väidetava ohvri algatusel kriminaalasja raames esitatud kahju hüvitamise hagi alusel.

Mida saab eeluurimiskohtunik teha?

Ta võib kasutada kõiki vahendeid, mis on kättesaadavad kuninglikule prokurörile, ja olulisi sunnimeetmeid: anda välja vahistamismääruse, lasta pealt kuulata telefonikõnesid, korraldada läbiotsimisi ilma isiku nõusolekuta, kasutada veelgi ulatuslikumaid läbiotsimismeetmeid jne.

Kas eeluurimiskohtunik peab mind üle kuulama?

Ülekuulamine eeluurimiskohtuniku poolt on kohustuslik vaid siis, kui on välja antud vahistamismäärus.

Kas kohtunik peab mulle ütlema, kui menetluseks on alus?

Põhimõtteliselt peab kohtunik teile esitama süüdistuse, kui esinevad kindlad tõendid teie süü kohta. Teile esitatakse süüdistus kohe pärast ülekuulamist või hiljem kirja teel ning see annab teile õiguse taotleda juurdepääsu kriminaaltoimikule ja nõuda täiendavate uurimistoimingute tegemist.

Kas kohtunik võib minu telefonikõnesid jälgida?

Jah, täites väga spetsiifilisi õigustingimusi.

Kas ma võin läbiotsimise vastu olla?

Teie kodu võidakse läbi otsida, kui läbiotsimismääruse on allkirjastanud kohtunik ja kui läbiotsimine tehakse ajavahemikus 5.00–21.00, kui ei ole kokku lepitud teisiti.

Kas kohtunik võib mind füüsiliselt sundida DNA-proovi andma?

Jah, teatavatel tingimustel.

Mida ma saan ette võtta uurimise vastu, millega piiratakse minu õigusi?

Te võite esitada õiguskaitsevahendite kohaldamise taotluse (vt esialgne analüüs).

Kas mul on uurimise ajal toimikule juurdepääs?

Kui teile esitatakse süüdistus, kuid teid ei võeta vahi alla, võite taotleda juurdepääsu toimikule, esitades taotluse eeluurimiskohtunikule, kes võib juurdepääsu andmisest keelduda, kuid peab esitama keeldumise põhjused. Kui kohtunik ei vasta või keeldub taotluse rahuldamisest, on teil õigus esitada apellatsioon süüdistuskolleegiumile.

Kas ma võin paluda teatavate uurimistoimingute korraldamist?

Jah, olenemata sellest, kas olete vahi all või mitte. Selleks tuleb teil esitada taotlus. Eeluurimiskohtunik võib selle rahuldamata jätta, kui ta ei pea seda tõe väljaselgitamiseks hädavajalikuks või leiab, et see võib eeluurimist

ohustada. On olemas võimalus edasikaebamiseks.

Erijuhtum: eelvangistus (4)

Kuidas peab ülekuulamine kohtuniku juures olema korraldatud?

Vahistamismääruse väljaandmisele eelnev ülekuulamine peab toimuma 24 tunni jooksul pärast kinnipidamist, vastasel juhul on vahistamismäärus kehtetu. Ülekuulamisel tuleb eelkõige käsitleda määruse väljaandmise võimalust ja sündmuse asjaolusid.

Teie advokaat ei saa juures viibida.

Kas kohtunik võib mind kohe pärast seda üle kuulata?

Te võite paluda ülekuulamise läbiviimist kiirmenetluse raames. See on ainus ülekuulamise vorm, mille juures teie advokaat võib viibida.

Millal ma võin kohtuda oma advokaadiga?

Pärast esimest ülekuulamist eeluurimiskohtuniku poolt.

Kas ma võin vaidlustada vahistamismääruse õiguspärasuse või alused?

Te ei saa esitada apellatsiooni otsuse peale, millega anti teie suhtes välja vahistamismäärus.

Viie päeva jooksul pärast vahistamismääruse väljaandmist peate ilmuma kohtunike kolleegiumi ette. Päev enne seda on teil võimalus tutvuda oma toimikuga. Teie advokaat või teie ise võite taotleda teie vabastamist.

Ainult teie advokaat võib tõstatada küsimuse seoses määruse nõuetele mittevastavusega, kui ta esmakordselt ilmub kohtunike kolleegiumi ette (ja apellatsioonimenetluses). Kui vahistamismäärus kinnitatakse, on teil õigus esitada apellatsioon. Te peate ilmuma süüdistuskolleegiumi ette 15 päeva jooksul. Kui nendest tähtaegadest kinni ei peeta, vabastatakse teid kohe.

Kinnipidamiseks antud kinnitus kehtib ühe kuu (või kolm kuud). Te võite igal kohtuistungil vaidlustada vahistamismääruse vajalikkuse ja /või tõsised viited süüle. Toimik on teile kättesaadav kaks päeva enne igakordset kohtu ette ilmumist.

Kas ma võin vanglas viibimise ajal suhelda kolmandate isikutega?

Te võite alati suhelda oma advokaadiga.

Eeluurimiskohtunik võib teil siiski keelata suhtlemise mis tahes muude isikutega kõige rohkem kolmeks päevaks.

Millal võidakse mind vabastada?

Eeluurimiskohtuniku või teie süüasja arutava kohtu otsusega võidakse teid vabastada igal ajal. Teid võidakse vabastada teataval tingimustel või kautsjoni vastu.

Ma olen välisriigi kodanik. Kas ma pean uurimise ajal kohal viibima?

Vahistamismäärus võidakse välja anda, kui esineb oht õigusemõistmisest kõrvalehoidmiseks. Eeluurimiskohtunik või eeluurimiskohtud võivad teid kautsjoni vastu vabastada. Teile makstakse see rahasumma tagasi, kui te ilmutate kohale menetluse kõikides etappides.

Kui teid jäetakse vabadusse, palutakse teil ilmuda kohtuistungitele ja põhimõtteliselt kohtu ette, mis arutab teie süüasja asjaolusid. Eeluurimiskohtunik võib kautsjoni vastu vabastamise tingimuseks seada kohustuse riigist mitte lahkuda. Nende tingimuste kohaldamist võib pikendada kolme kuu kaupa. Te võite need vaidlustada kohtunike kolleegiumi ees.

Uurimise lõpetamine (5)

Mida saan ma teha, kui uurimine venib?

Pärast ühte aastat võite esitada põhjendatud taotluse asja suunamiseks süüdistuskolleegiumile, mis vaatab läbi uurimise toimetamise.

Kas süüdistust saab enne kohtumenetlust muuta?

Kuninglik prokurör tutvub kohtuniku saadetud toimikuga ja täpsustab süüdistust, mille alusel hakatakse süüdistatava üle kohut mõistma. Ta võib samuti otsustada, et menetluseks puudub alus, või paluda kohtunikul korraldada teatavaid täiendavaid uurimistoiminguid. Sel ajal võib kuninglik prokurör muuta ka kuriteo klassifikatsiooni. Samuti võib seda teha kohtunike kolleegium, kes teeb otsuse süüasja kohta.

Kas ma võin ennast enne asja kohtulikku arutamist süüdistuse kõigis või osades punktides süüdi tunnistada?

Ei, teid peetakse süütuks kuni lõpliku süüdimõistmiseni kohtus, kes arutab süüasja asjaolusid.

Kuidas menetlus lõpetatakse?

Pärast eeluurimiskohtuniku raporti, kriminaalasjas kahju hüvitamise hagi esitanud isikute, prokuröri ja kaitsja ärakuulamist, otsustab kohtunike kolleegium:

- anda süüdistatav asjaomasesse kohtusse;
- otsustada, et menetluseks puudub alus;
- lükata kohtuotsuse tegemine edasi: asjaolud on kindlaks tehtud, kuid karistust ei määrata. Kohtunik kehtestab katseaja, mille jooksul võib isikul olla vaja täita teatud tingimusi;
- kohaldada sotsiaalkaitse seadust (kinnisesse asutusse paigutamine).

Millised on minu õigused selles etapis?

Te võite tutvuda oma toimikuga ja kopeerida dokumente enne asja arutamist kohtunike kolleegiumi ees. Samuti võite taotleda täiendavate uurimistoimingute läbiviimist. Kui eeluurimiskohtunik sellest keeldub, on teil õigus esitada apellatsioon süüdistuskolleegiumile.

Kas ma võin edasi kaevata?

Te ei saa edasi kaevata süüasja kohtusse saatmise otsust, välja arvatud reeglite rikkumise, tegevusetuse või tühisuse aluse olemasolul, mis võib osaliselt mõjutada uurimist, tõendite kogumist või asja kohtusse saatmist, või kui esitate põhjuse kriminaalasja vastuvõetamatuse või lõpetamise kohta.

Kas mind võib süüdistada kuriteos, milles on mulle teises liikmesriigis juba süüdistus esitatud?

Põhimõtteliselt ei või.

■ Viimati uuendatud: 14/09/2017

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.